

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Dato: 28.10.2014

Vår ref: 14/5706 - EMG (14/30261)

Deres ref:

Høringsnotat «Staten og Den norske kirke - et tydelig skille»

Høringsuttalelse fra Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider.
Vedtatt av styret 28.oktober 2014.

Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider (heretter: NDR) vil med dette takke for anledningen til å avgi uttalelse om høringsnotatet. Vi konstaterer at hovedspørsmålene i notatet knytter seg til etablering av Den norske kirke som eget rettssubjekt og overføring av arbeidsgiveransvaret for prester og andre kirkelige ansatte til Den norske kirke, samt en del andre saker knyttet til forholdet mellom Den norske kirke og staten. NDR vil i denne sammenheng bare uttale seg om forhold som kan berøre NDRs virksomhet og aktivitet.

Sammendrag:

Vi ønsker at høringsnotatet skal fremme et tydelig synspunkt om den fremtidige forvaltningsordningen for Nidaros domkirke og Erkebispegården. Vår uttalelse konkluderer med at vi finner det naturlig at dagens ordning for forvaltning av Nidaros domkirke og Erkebispegården fortsetter som en statlig oppgave, og at NDRs oppdrag fortsetter uforandret også når det etableres et tydeligere skille mellom Staten og Den norske kirke.

NDRs oppdrag:

Det er NDRs oppdrag at Nidaros domkirke og Erkebispegården skal forvaltes slik at bygningene bevares, utvikles og formidles som levende byggverk (ref. St.prop. nr. 1, 2014-15). Vi arbeider kontinuerlig for å løse vårt oppdrag på best mulig måte. En del av vår forutsetning er knyttet til spørsmålet om ansvaret for og bruken av disse anleggene. Vi konstaterer at dette spørsmålet ikke er behandlet i høringsnotatet. All den stund høringsnotatet relativt inngående behandler spørsmål som særordninger for Den norske sjømannsmisjons virksomhet og forvaltningen av Svalbard kirke, ønsker NDR at man også gjør seg noen betraktninger omkring status og videre forvaltning av Nidaros domkirke og Erkebispegården. Dette bl.a. fordi en del administrative og budsjettmessige grep som er gjort i forbindelse med plasseringen av NDRs tilskudd i statsbudsjettene for 2014 og 2015, åpner for tanker om at det fra Kulturdepartementets side her kan ligge noen u-uttalte føringer for det fremtidige forvaltningsansvaret for NDR.

Forvaltning og bruk av Nidaros domkirke?

NDR finner det naturlig at man på et tidspunkt i prosessen for selvstendigjøring av Den norske kirke også gir uttrykk for hvordan en mener forvaltningen av Nidaros domkirke og Erkebispegården skal videreføres. Hvorvidt en vil fortsette i tråd med dagens ordning eller ønsker å gjøre endringer i forvaltnings- og eierstrukturen for anleggene.

I tillegg til sin status som automatisk fredet kulturminne og «nasjonalhelligdom», benyttes Nidaros domkirke i dag også som menighetskirke for Nidaros domkirke- og Vår Frues menighet i Trondheim. Helt siden reformasjonen i 1537 har Nidaros domkirke hatt direkte tilhørighet til Kronen. Lokalmenighetens bruksrett er knyttet til et kongebrev gitt av Kong Fredrik II den 15. mars 1585. Statens ansvar for forvaltningen av Nidaros domkirke er senere bekreftet bl.a. gjennom stortingsvedtaket om opprettelsen av Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider i 1869, og har i praksis vært bekreftet gjennom årlige bevilgninger over statsbudsjettet siden den gang. Nidaros domkirke er dermed en av meget få kirkebygg i Norge i dag som ikke er i lokalmenighetens eie. Ved etablering av et tydelig skille mellom kirke og stat, kan det på den ene side argumenteres for at ansvaret for Nidaros domkirke bør overføres til den lokale menigheten eller et annet kirkelig organ.

Gitt det store, kostnadskrevende og kulturhistorisk krevende ansvaret det er å stå for den løpende forvaltningen av disse nasjonale middelalder-anleggene, vil en på den annen siden tillate seg å spørre om det er riktig å belaste en fremtidig kirkelig forvaltning med de kompetansekrav og de ekstraordinære kostnader som er knyttet til en slik forvaltning. Det er av historiske årsaker også et spørsmål om det finnes tilstrekkelige gode grunner for at eiendomsretten til disse nasjonalhistorisk sentrale anleggene skal overføres fra staten til Den norske kirke.

Selv om de eiendommer NDR forvalter opprinnelig (i middelalderen) var kirkelig eiendom, har det meste av bygningsmassen utenom selve Nidaros domkirke i dag liten direkte relasjon til Den norske kirkes hovedoppdrag. Det er museumsdrift og ivaretagelse av kulturhistoriske verdier som er det sentrale. Heller ikke leieforholdet til bispedømmerådet og biskopenes kontorer innebærer noe vesentlig argument for kirkelig eierskap, jf. Kirkerådet som leier lokaler i en bygård i Oslo. Det er heller ikke noe poeng at en selvstendig kirke skal ha ansvaret for kronregaliene, snarere tvert imot ut fra den prinsipielle tenkning som ligger bak høringsutkastet.

Tilsvarende institusjoner:

I Høringsnotatet behandles på side 59 en del forhold knyttet til Svalbard kirke, som på mange måter er parallelle til forholdene rundt Nidaros domkirke. På Svalbard er det ikke nødvendigvis kulturhistoriske eller kostnadmessige årsaker som legges til grunn, men det faktum at det er andre juridiske forhold enn Lov om Den norske kirke som regulerer eiendomsrett og forvaltningsansvar. Konklusjonen for Svalbard kirke, er at den fortsatt skal beholdes i statens eie, og at det gjøres avtale om bruk med kirken. Dette fungerer i praksis likt med dagens ordning for forholdet mellom staten v/NDR og menigheten om bruk av Nidaros domkirke. Her er det da NDR som står for eierskap og forvaltning og hvor det er gjort egne avtaler for drift og kostnadsdekning for menighetens bruk. Tilsvarende står biskopenes kontorer i Erkebispegården til disposisjon i tråd med inngåtte leieavtaler med NDR.

Staten bør forvalte bevilgningene til sentrale kulturhistoriske bygninger.

I høringsnotatet (s.54) kommenteres statens fremtidige forhold til Kirkens arbeidsgiver- og interesseorganisasjon (KA). Dette er også en organisasjon for ivaretagelse av de verneverdige kirkene i landet. «Statens tilskudd til kirkebyggfeltet, som i første rekke

omfatter rentekompenasjonsordningen for istandsetting av kirkebygg og et årlig tilskudd på rundt 10 mill. kroner til Kirkens arbeidsgiver- og interesseorganisasjon, er i det vesentlige begrunnet i kirkebyggenes kulturhistoriske og samfunnsmessige betydning. Departementet mener dette tilsier at slike bevilgninger fortsatt bør forvaltes av staten». NDR er ikke, og skal ikke være en del av KA, men har som et av sine oppdrag å være et nasjonalt kompetansesenter for verneverdige bygninger i stein. Dette oppdraget har vært utøvet og utviklet over tid til beste både for de verneverdige steinkirkene i landet, men også for en mengde sekulære verneverdige bygninger, der vi kan nevne oppdrag for baroniet Rosendal, Akershus slott, Stavanger domkirke og Austråttborgen som fire nasjonalt kjente anlegg, men også på mindre kjente anlegg som f.eks. verneverdig ungdomsbebyggelse i Trondheim. Vi støtter dermed departementets synspunkt i denne saken.

Konklusjon:

Vi ser at selv om Nidaros domkirke og Erkebispegården ikke er spesifikt behandlet i høringsnotatet, legges det opp til ordninger for andre eiendommer og anlegg som er overførbare til dagens ordning for NDR og virksomheten som utøves her.

På denne bakgrunn finner NDR det naturlig at dagens ordning for forvaltning av Nidaros domkirke og Erkebispegården fortsetter som en statlig oppgave og at NDRs oppdrag fortsetter uforandret også når det etableres et tydeligere skille mellom staten og Den norske kirke.

Det kan tenkes flere måter å knytte NDRs virksomhet til statsforvaltningen etter et skille mellom stat og kirke, men vi ønsker ikke å drøfte det i denne sammenheng. Vi kan imidlertid gjerne å komme tilbake til temaet på et senere tidspunkt.

Med vennlig hilsen

Steinar Bjerkestrand e.f.
Direktør

Else-Marie Galåen
administrasjonssjef

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Kopi til:
Styreleder NDR Anne Katrine
Slungård

Mottakere:
Kulturdepartementet

Postboks 8030
Dep

OSLO